

Бондар Ірина Юріївна,

здобувач ступеня вищої освіти магістра
навчально-наукового інституту № 3
Національної академії внутрішніх справ
Науковий керівник: професор кафедри
кримінального процесу Національної
академії внутрішніх справ, доктор
юридичних наук, професор **Горбачевський
Віталій Якович**

ЗАСТОСУВАННЯ ПРИМУСОВИХ ЗАХОДІВ ВИХОВНОГО ХАРАКТЕРУ ДО НЕПОВНОЛІТНІХ ЯК АЛЬТЕРНАТИВА ПОКАРАННЮ

За даними Генеральної прокуратури за I півріччя 2018 року кількість виявлених неповнолітніх осіб, які скоїли злочини, становить – 1,7 тис [4].

З кожним роком кількість неповнолітніх, до яких застосовуються примусові заходи виховного характеру збільшується, що свідчить про актуальність даної теми та необхідність додаткового аналізу.

На сьогодні примусові заходи виховного характеру, застосовуються до неповнолітніх відповідно до ст. 105 КК України в разі звільнення їх від покарання. Обов'язковими умовами звільнення від покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру є: а) вчинення злочину невеликої або середньої тяжкості; б) наступне, після вчинення злочину і до постановлення вироку, щире каяття і бездоганна поведінка [1].

Застосування примусових заходів виховного характеру є альтернативою покарання неповнолітніх. Так, відповідно до ст. 497 КПК, якщо під час досудового розслідування прокурор дійде висновку про можливість виправлення неповнолітнього, який обвинувачується у скоєнні кримінального проступку вперше, злочину невеликої тяжкості або необережного злочину середньої тяжкості, без застосування кримінального покарання, він складає клопотання про застосування до неповнолітнього обвинуваченого примусових заходів виховного характеру і надсилає його до суду за умови, що неповнолітній обвинувачений та його законний представник проти цього не заперечують [2]. У цьому разі суд застосовує до неповнолітнього такі примусові заходи виховного характеру, як: застереження; обмеження дозвілля і встановлення особливих вимог до поведінки неповнолітнього; передача неповнолітнього під нагляд батьків чи осіб, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічного або трудового колективу за його згодою, а також окремих громадян на їхнє прохання;

покладення на неповнолітнього, який досяг п'ятнадцятирічного віку і має майно, кошти або заробіток, обов'язку відшкодування заподіяних майнових збитків; направлення неповнолітнього до спеціальної навчально-виховної установи для дітей і підлітків до його виправлення, але на строк, що не перевищує трьох років. До неповнолітнього може бути застосовано кілька примусових заходів виховного характеру, що передбачені у ст. 105 КК.

Проаналізувавши судову практику, можна дійти висновку що найчастіше до неповнолітніх застосовується передача під нагляд. Наприклад, відповідно до вироку від 11 жовтня 2018 року Оболонського районного суду м. Києва неповнолітня скоїла замах на крадіжку, але у зв'язку з наданими судом відомостями про особу неповнолітньої суд врахувавши її ставлення до вчиненого злочину, щире каяття, раніше не судимої, яка у лікарів психіатра та нарколога на обліку не перебуває, за місцем проживання характеризується формально позитивно, за місцем навчання характеризується позитивно, що особа проживає у повній благополучній сім'ї, де батьками створені належні умови для її проживання та навчання, неповнолітню було звільнено від відбування покарання із застосуванням примусових заходів виховного характеру у виді передачі під нагляд батькові [3].

Вступ України в міжнародне співтовариство неможливий без приведення національного законодавства у відповідність до загальновизнаних міжнародних стандартів, що закріплені в міжнародно-правових актах і стосуються застосування до неповнолітніх примусових заходів виховного характеру. Отже, я пропоную внести такі зміни до законодавства: 1) ч. 2 ст. 105 Кримінального Кодексу України (примусові заходи виховного характеру) виключити; 2) додати ст. 497-1 до Кримінального процесуального Кодексу України «Види примусових заходів виховного характеру, які застосовуються до неповнолітніх», де роз'яснити права та обов'язки неповнолітніх; 3) змінити ст. 105 в частині: передача неповнолітнього під нагляд батьків чи осіб, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічного або трудового колективу за його згодою, а також окремих громадян на їхнє прохання з обов'язковою передачею під нагляд персоналу органу пробації; 4) покласти на персонал органу пробації завдання яке полягає у здійсненні щоквартально шкільних бесід для дітей з 5 по 9 класи для попередження про можливі наслідки їх протиправної поведінки.

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/page>.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
3. Вирок Оболонського районного суду м. Києва від 11 жовтня 2018 року (Справа № 756/15997/17) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/77099225>.
4. Дані Державної служби статистики з стану злочинності у І півріччі 2018 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/kat_u/2018/dop/09/sz0618w_u.pdf.